

Wël ke COVID-19

Kë ye tiŋ Pieth

Wël ke COVID-19 lui aye abac tēnē raan ēvēn nē Australia. Yekēnē anɔŋic kɔc cīn kan de Medicare, kɔc ē ke nēm bō ayeer, mīth ke thukuul ke bēi peei, kɔc cī kōk bīkē bī luui ku kɔc kɔɔr yān ke rēēr.

Ba rɔt cɔk wum abī yīin kuɔɔny ba rɔt gēl, paandu ku akutnhom duɔɔn de kɔc rēērē tōk nē COVID-19.

Nē apām kēnē yic

Apām kēnē anɔŋic wël ke ajuæer de wēël ē COVID-19 de Australia. Yīn lē ba bidiō, rōl cōl dɔm yōk ku werēŋ de yīth nē thoŋdu.

Lē ba wēël de COVID-19 yōk yedi? Lē ba ruk/dōm de kōöl looi yedi?

Wël ke COVID-19 aye abac tēnē raan ēvēn nē Australia, naa yī cak cie ye raan de paan de Australia, wēlē/ka nɔŋ werēŋ de rēēr cie riāāk. Yekēnē anɔŋic kɔc cīn kan de Medicare, kɔc ē ke nēm bō ayeer, mīth ke thukuul ke bēi peei, kɔc cī kōk bīkē bī luui ku kɔc kɔɔr yān ke rēēr.

Raan ēbēn nē Australia nɔŋ run kaa 12 ku lɔ nhial alē bīkē dōm/ruk de wumden looi ēmenē.

Yīn lē ba wēël de COVID-19:

- Yān ke wum ke akīim ke Commonwealth
- yān kɔc ye kāke wal kedhie looi
- Yān ke Pial Tōu Kɔc Rēērē Tōk ke Aboriginal Keek Ke thin
- yān ke wum ke akīim ke walaya ku bēēi nɔŋ akæeth,
- yān ke wal lui thīn.

Ba akīm de wum duɔɔn thiōk ke yīin yōk ku dɔm/ruk wumdu, luɔɔi ē [clinic finder](#). Naa kɔɔr telepun wēlē/ka wēēr de thokic tēde wum ba kōöl de wēël de wumdu dɔm/ruk, cɔl Kēde Wēēr de Thokic ku Wël yīic nē 131 450.

Naa cīn kan de Medicare

Naa cīn kan de Medicare, ke yīn lē ba wum ye abac yōk:

- Yān ke wum ke akīim ke Commonwealth,
- yān ke wum ke akīim ke walaya ku bēēi nɔŋ akæeth wēlē/ka,
- yān ke wal lui thīn

Kɔc ke yān ke wal lui nē kēde wum acīi lē bīkē wēu ke wāl thiēc.

Yök werendun nyooth tuöm/wum de wëäl de tuaany ë COVID-19

Buñ yenë Koc cï Keek Wum Gät Rin Piny thin ke Australia ye cöl Australian Immunisation Register (AIR) ee buñ yenë koc ke baai/dola göt rin thin ye wël cï keek gäm koc kedhie në Australia tōō. Yekënë anōjic wël ke COVID-19, wël ye wuöm gëemë keek në Ajuëer de Wum de Baai/Dola, ku wël ye wuöm ye keek gaam në koc ye wal yaac, cit men de tuaany de thony-thony ye cöl influenza ye bën në ayi ruōōn wëlë koc cath.

Lë ba Wët de Akököl duun de Wum yök yedi?

Yin lë ba Wët de Akököl duun de Wum yök:

- në aliiric, ke yin loi këduun de [myGov account](#) ku yök [Medicare online account](#) du, wëlë/ka
- në [Express Plus Medicare mobile app](#).

Naa cïn kan de Medicare, wëlë/ka cïi akōōn duun de myGov ye yök, yin lë ba Wët de Akököl duun de Wum yök ke yin:

- thiëc raan duun ye wël ye wuöm bëi bi thura guōt bei tënë yïin; wëlë/ka
- ke yin cöl telepun de thiëc de koc ke Buñ yenë Koc cï Keek Wum Gät Rin Piny thin ke Australia ye cöl Australian Immunisation Register në 1800 653 809 (Köl de Tök 8am-5pm agut cï Köl de Dhiëc AEST) ku thiëc keek bikë wël kuun ke wum tuōc yïin në meel. Alë bi nin kaa 14 jōt bi meel jal cop.

Naa koc wël juëc ba werendun ye wum de wël ke COVID-19 nyuōōth yök yedi, tiñ [Services Australia website](#).

Diäär liac, thuëet mïth, wëlë/ka kocrkë bikë liac

Diäär liac aye keek yōōk/cuōōth piōōth bikë rōt cok wum keek në COVID-19. Diäär themkë bikë liac, wëlë/ka thuëet kë mïth, aalë bikë wäl yök apieth ëya dët.

Naa cï tiñ liac COVID-19 yök, aye tōu te rëec de tuaany dït arëet. Mïth keen këcë keek dhiëeth aye tōu ëya dët të rëec binë keek dhiëeth ë ke ye athōrbei wëlë/ka kocrkë dōc/yilany de paanakim. Yekënë yenë ka yenë wum de COVID-19 gam tënë diäär liac kedhie.

Koc Nōj Kāñ ke Paan de Australia ku New Zealand College of Obstetricians and Gynaecologists (RANZCOG) ku Australian Technical Advisory Group on Immunisation (ATAGI) acikë gam naadë ke diäär liac akōōr bi keek gäm/yiën wël de Pfizer (Comirnaty) wëlë/ka Spikevax (Moderna) në gëer de thaar liëec keek.

Naa nōj të niōp

Koc koc nōj yān niōp aatōu në rac lë bikë tuaany arëet në COVID-19. [Wël juëc aatōu](#) (More information is available) në biäk de ye koc nōj yān niōp wum adi.

Ye wal luui yedi/adi?

Wel ye wuöm aye wel ye yiin tiit guöp në tueny-tueny nyicke. Aye ajuεεr ye guöpdu gël piöc bī yaa tak ku bī thöör kenë kām (köm ye cath në aliiric ye cöl virus wëlë/ka köm ye wuocok piny ye cöl bacteria) ye tuaany bëi. Wëël de COVID-19 aye gaam në koc ke wal cī keek piöc në with/yith në kökic.

Wel ye keek wuöm aye kueer pieth yenë ke ajuεεr de kë ye guöpdu gël cök ril ke cīi tuaany bëi. Ke door kaa reu ke wäl cī tēek, naa ca tuaany beer yök, alë bī röt looi bëi tuaany cīi beer dīt arëet.

Ba röt muk apieth ku akutnhom duun de koc rëërë tök ke yin këcë wum, ku ke yin cī wum, athiekic ba:

- rëërë ke yin nōŋ kaam de 1.5 mitiir tënë koc kök. Päl thiëc de döm de cin ku jän de röt kenë koc tōu cie koc ke yöndu
- rëërë baai naa ye röt yök ke yin cīi piol ku cök röt them në COVID-19. Yin dhl rëër baai agut bëi këkuun ke thëm bën bei
- yee yicin dac waak në thabuun ku pīu, wëlë/ka kë yenë koc ke cin kuöth ye kām nōŋ, ku
- yaalë wëlë/ka tiëëmë në yī kōr wëlë/ka monyidin. Tääu ë yekënë në kë de wathakic.

Wëël de door de diäk de COVID-19 tënë koc nōŋ tuaany de duöt de rim

Koc nōŋ kë nyickë keek ke wel ye wuöm ke Australia, [Australian Technical Advisory Group on Immunisation](#) (ATAGI) acikë gam naadë ke wëël de door de diäk de COVID-19 abinë koc nōŋ run kaa 12 ku lɔ nhial wum nōŋ tuaany diit de duöt de rim ye [cöl severely immunocompromised](#). Koc cī tuaany arëet në tuaany de duöt de rim aanōŋ kë ye gupken tiit koor awär koc juëc kökë. Akōr ye door de diäk kë në bikë gël thōŋ yök tōu ke koc kökë nōŋ door kaa reu.

Koc cī keek gam akōr bikë door deen de diäk yök në kaam de pëi kaa reu agut cī pëi kaa dhetem tē cīnë ke wum në door de reu de wëël de COVID-19.

Koc këc tuaany arëet në tuaany de duöt de rim acīi door de diäk de wëël de COVID-19 kōr në yee thaar kë në, acän aa nōŋ gët rōŋ tënë köm kenë door kaa reu ke wäl.

Piath de wäl

[Therapeutic Goods Administration](#) (TGA) aye koc nyic kän arëet ku koc cī wal kueen ye lööŋ ke wel ye keek wuöm kedhie, wal looi ku gam kë keek ku kök ke wal ye keek luöŋi në Australia. TGA anōŋ kë ril yiic ye keek ke wal jal puöl bike luöŋi në Australia. Aye wel pieth ku luuikë gam kee pëc. Yekënë anōŋic wel ke COVID-19.

Naa cī wëël ye wuõm gam bī luõõi në Australia, TGA ee kënë looi ë ayi wal tīj acän kë pieth. TGA ëya dët ee kä ye koc dõm të cīnë yī wum në wäl bīõõk ku lueelke.

Wel tõu në Australia aye:

1. [Wëël de Comirnaty \(Pfizer\)](#)
2. [Wëël de Vaxzevria \(AstraZeneca\)](#)
3. [Wëël de Spikevax \(Moderna\)](#)

Wëël ba yök ee rot gëei në:

- yee nen ku yee tēnou bīnë yīin wum
- löõj ke paanakim ye yeen nyuõõth yeeja bī gam ayī ye wëël tõk kënë.

Kä cī keek them në kë de kee wëlkë acikë nyuõõth naadë ë kaa lui në gël de yīn ba cīi tuaany arëet ku ba cīi thou në COVID-19. Kee kä themkë aa nõjiic koc juëc cī röt mat thin në pinynhom ë ke ye ciin de biānabuur thiëer.

Naa nõj gëer de thualat në kë de wel ye keek wuõm, diktordu/akimdu, raan ye nyin tiit në koc tuaany wëlä/ka koc kōk ke muõõk de pial aalë bikë kony. Yīn lë ba telepun de Kuõõny de Wëël ë Coronavirus de COVID-19 de Baai cõõl ëya dët në 1800 020 080 në këde wël juëc. Në kake wëër de thokic cõl 13 14 50.

Kä ye koc dõm tēnë wel ke COVID-19

Wal kedhie, nõjiic wel ye wuõm, aanõj kä rac ku kä pieth. Kä ye röt dac luõi koc aa kor ku aye jäl/kõõc në nīn lik.

Ke tõu tēnë gëer de wäl, yīn lë ba nañ kä lë bikë yīin dõm ye dac jäl naa cī yīin wum në wëël de COVID-19. Kä ye röt dac looi aa nõjiic:

- nāñ de kōk të cīnë yith wuõm thīn
- dhäär
- akuemnhom/ayarnhom
- nēk de acueek de kōk, ku
- atuõc/alëëth ku riõõc.

Koc kōk aye kä ye tuaany de kë cīt thony-thony bëi yök tēnë wëël de COVID-19.

Kä juëc ye röt looi aye kuur ku kaa ye dac jäl në nīn yiic kaa 1-2. Ke tõu cī men de wëël dët wëlä/ka wëël ye wuõm dët, alë bī nañ kä nyic keek ku wëlä/ka kä kuc keek cī röt ye dac looi.

Tīj dīktordu wëlä/ka raan ye nyin tiit në koc tuaany, wëlä/ka lo në guõpdu paanakim, naa:

- yīn nõj kë nāñ yīin yee yök ke dīt arëet wëlä/ka kuc
- yīn diëer në tändu të cīnë yīin wum.

TGA aṅot ke biöök wël ye wuṁm në këde piath ku kaa ye luṁṁi në Australia. Wël juëc ye Australia piath de wël ye keek wuṁm biöök yedi, ku ye kä ye kɔc dɔm të cīnë yī wum në wäl lueel adi, atou në [TGA website](#).

Kä cīi rɔt ye dac looi naa cī yīin wum në wëil de Vaxzevria (AstraZeneca)

Wëil de AstraZeneca ee rɔt looi ke nɔŋ kë cīi rɔt ye dac looi ye cɔl thrombosis kenë thrombocytopenia syndrome (TTS). TTS acīi rɔt ye dac looi ku kee rɔt looi në nīn kaa 4-42 yīic të cīnë yīin wum.

Kä ye yeen nyuɔɔth aa nɔŋiic nëk de kōu ku/wëlë/ka ayarnhom/akuemnhom dīt arëet cie jāl të cīn wëlke kë ye kɔc nök gup dek. Yīn kɔɔr ba lo paanakīm ëlantōŋtëi naa ca kee kä ye yeen nyuɔɔth kākë yök.

Wël juëc ke kä ye TTS nyuɔɔth aatōu në [Information on COVID-19 AstraZeneca vaccine factsheet](#).

Kä cīi rɔt ye dac looi naa cī yīin wum në wël ke Comirnaty (Pfizer) ku Spikevax (Moderna)

Myocarditis ku pericarditis (bī piōu yaa nāk/but/tuɔc) aa cī keek lueel naa cī wël ke Pfizer ku Moderna ke COVID-19 wuṁm. Acīi rɔt ye dac looi, ku kee rɔt dac looi naa cī yīin wum në door de reu. Ee dac looi tēnë rōör këc run kaa 30 dëer/cuṁṁp.

Kä juëc cī ke lueel aa kor, ku kɔc acī dac pial. Kä ye yeen nyuɔɔth aa nɔŋiic:

- nëk de piōu
- piṁṁr de rim wëlë/ka ba yī piōu cīi ye yök apieth
- bī piōu cie ye bæer dac gut, wëlë/ka bī gut yaa līr nhom wëlë/ka 'bī piōu kōc
- thōök/
- bī wëei yic riël wëlë/ka
- nëk naa wëei ë.

Yīn kɔɔr ba lo paanakīm naa ca kee kä ye tuaany nyuɔɔth kākë yök.

Lë ba loɔc adi/yedī bī yëen wum?

Akuma de Australia akëc wum de wäl cɔk ye löŋ.

Naa cak tōu, ke lööŋ kärke pial de walaya ku kärke bëi kök aalë bikë wum cɔk ye löŋ në thëer kök de kä cī rōt looi. Ke nyoothë, loi-loi kök ku kä ye keek looi në akutnhom dët de kɔc rëërë tök yic.

Yīn thiëcku ba lööŋ ke kärke pial de walayadu ku bëi kök tīŋ naa kɔɔr ba yök men ye wum bī yaa löŋ bī luṁṁi në tändu.

Ba lɔc bī yīn cīi wum nē wēēl de COVID-19 acīn kē bī luōi paandu nē Biāk de Kā ye Keek Yōk nē Cuetpiny de Awaata de Bak ye cɔl Tax Benefit Part A, wēlē/ka kuɔɔny de muōōk de meth.

Cāth de lɔ ayeer nē bēi peei yiic ku cāth thīn

Kɔc cēēth/bō Australia aa dhil:

- ē kee them nē COVID-19 nē thēer kaa72 wēlē/ka thēer lik mē kee thēēr kē ke thaar de jāl dēt kēcē looi/dɔm/ruk
- bikē them deen cīn kē bēn bei thin nyuɔɔth naa lekē tē de jāl den.

Kɔc cup nē Australia aalē bī keek [cɔk rēēr kee pēc nē nē kaa 14 yiic \(quarantined for 14 days\)](#) and ku kaa lē bikē lōōj kōk ke cāth kē kuany cōk nē [state and territories](#).

Ke yīn kēc goa cēeth nē walayaa kōk yiic, tīj abɔn de pinyhom de walayadu ku bēi kōk nē wēl juēc ke lōōj ke cāth:

- [Australian Capital Territory COVID-19](#)
- [New South Wales COVID-19](#)
- [Northern Territory COVID-19](#)
- [Queensland COVID-19](#)
- [South Australia COVID-19](#)
- [Tasmania COVID-19](#)
- [Victoria COVID-19](#)
- [Western Australia COVID-19](#)

Yee tēno/tē yindī bī yīn lɔ thin nē wēl cī keek gam

Athiekic ba rēer ke yīn nɔj nyīny de ajuēr ē wum de COVID-19 nē yān pieth ku nyic keek yiic.

Nē kē ye yic apieth, wēl nɔj kē ye keek nyuɔɔth mēn yekē yith nē biāk de wēl ke COVID-19 nem [Home Affairs misinformation page](#). Juɔpat ke thualat ye keek dac thiēc nē kēde wēl ke COVID-19 aa tōu nē [in 63 languages](#) nē abɔn de pinyhom de Akutnhom de Kāke Pial yic.

Yīn lē ba Telepun de Kuɔɔny de Coronavirus de Baai/Dola ku Wēēl de COVID-19 cɔɔl nē 1800 020 080. Nē kēde kāke wēēr de thokic cɔl 131 450.

Kā ye Wēu Bēi